ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ.

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné“ — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 30. ЦЕТИЊЕ, СУБОТА 18. АПРИЛА 1909. ГОД. ГОДИНА II

Цетиње, 18. априла,

Оловни облаци, који су се пуних шест мјесеци над Српством надносили, групишући се све више и више и страховито пријетећи да ће кроз њих загрмити и сјевнути муње, те да нас громови неће поштедјети, разишли су се. Опасност од рата је прошла, а из нашег загрљаја е отргнута Босна и Херцеговина.

Нама није до тога да, попут пророка Јеремије на разваланама Јерусалима, плачемо и ридимо, јер нам још озбиљнији догађаји иду у сусријет. Оно што није било сада, очекује нас сјутра — временом.

Ово једно искуство више нека нам корисно послужи. У борби за остварење наших народних идеала морамо се челичити. Ако желимо да будемо спремни и готови на све што нас снађе, морамо унапријед да се спремамо. Догађаји нас више не смију изненађивати и дочекивати неспремне.

То ћемо постигнути само тако ако будемо још сада прилегли својски на рад. У раду је спас. Нека свако гледа за чим је. Економски јаки, ми ћемо постати и физички јаки.

У страну морамо потиснути све и гледати искључиво на задатке своје. Они су тешки и узвишени. Не треба да клонемо духом, нити да се заводимо празним надама и сањаријама. Треба прионути и пригрлити рад.

Прва брига нека нам је да се снажимо, унапређујемо и напредујемо у кући, на дому. Оно што смо пропустили раније, дужни смо да сад надокнадимо, а то се не постизава празним фразама, орацијом, него прљежним систематским и интезивним радом.

Послједњих година наша земља учинила је знатне напретке. Али на томе не смијемо остати. Дужност нам налаже да пођемо даље. Треба још да јачамо, да се кријепимо и напредујемо. Поље нашег рада, које нам се отвара, и широко је и пространо је. Ако будемо хтјели, ако будемо осјећали љубави и воље према раду и општем напретку, имаћемо пуне руке посла. Имаћемо посла и на привредним и на економским гранама. Треба да унапређујемо нашу пољопривреду, трговину и радиност, осврћући се и на индустриске гране, као што не треба да запостављамо ни просвјету и сваки култури напредак.

Не растајући се и не остављајући у страну оштра јатагана и танке пушке, јер нам дужност налаже да очувамо сјај нашег оружја наслеђеног од наших отаца, ми морамо да будемо и на културном пољу оно, што су наши били на бојноме пољу. То нам диктује љубав и дужност према Пријестолу и Домовини, то од нас изискује дух времена и свети позив наш, српска завјетна мисао.

Само у томе знаку ми ћемо побједити!

Групишући се у густе редове пред отвореним пољем рада завјетујмо се, да ће нас увијек руководити само чиста љубав према послу и дужност према земљи, па је поуздано да ће побједа бити наша и да ћемо само тако доћи до остварења наших народних идеала, сложни, збратимљени, једнодушни.

Дјелом ћемо потврдити да ли нам опште добро више лежи на срцу него на језику.

Вријеме пролази, тренутци су скупоцјени, не треба дангубити. Посао нас чека.

Аустрија и Угарска

Интересантни су односи између Аустрије и Угарске. Оне у заједници састављају државну цјелину, али се врло суревњиво гледају. Нити хоће Аустрија да попусти више Угарској, нити Угарска да сноси превагу и туторство Аустрије. Па опет све настојавање Угарске да се колико толико бар економски еманципује од Аустрије узалудно је.

Трвење између Беча и Пеште не траје од јуче; оно датира много раније. Пешта не пропушта ни једну дану прилику да се отргне од утицаја Беча и да што више самосталности и права добије, али Беч вјешто са њоме оперише и увјек је успјевао, да се заустави само на празна обећања.

Сада је поново дошло до сукоба између Беча и Пеште. Тај сукоб је био такве природе, да је угарска влада била принуђена, да одступи. Кабинет Векерлов демисионирао је. Падом његовим загрожено је и угарској коалицији, те се држи да је неминован распад коалиције.

Угарска коалиција постала је ушљед опозиционог блока, који је устао противу реакционарног режима генерала Фејерварија. На челу тога опозиционог блока стајала је угарска независна странка т. зв. Кошутова, која је војевала за персоналну унију и за економску независност Угарске. А ту су биле још и умјерена Андрашијева и народна странка. Када су оборили владу Фејерваријеву, све три ове странке коалирале су се, те су образовале кабинет под предсједништвом Векерловим.

Али и поред свега настојавања, да изведе свој програм и да се мир између Пеште и Беча осигура трајним споразумом у корист Угарске влада Векрелова није могла ни корак да учини напријед. Она се морала, као и многе друге раније, да задовољава наклоношћу Беча и празним обећањима, јер су они у Бечу увјек успијевали да ућуткају сваки захтјев из Пеште и да их нагоне да стрпљиво чекају на милост Беча, што нијесу могли никада дочекати.

Прошле јесени угарска влада је била покренула питање о самосталности угарске банке у намјери да пође корак напријед у извршењу својих намјера, које иду у прилог економске независности Угарске. Око тога су се били повели и преговори, али како је искрсло питање о анексији Босне и Херцеговине, онима у Пешти није ништа друго остајало него да на анексију пристану и да своје захтјеве о самосталној банки одложе за боља времена, заваравајући себе да ће својом предусретљивошћу према Бечу учинити, да и Беч буде издашнији према њима, али су се и том приликом љуто преварили. Беч ни мало није био расположен да због тога буде више издашнији према Пешти, те је и питање, које је Пешта покренула, одуговлачио.

У томе развлачењу дошло је и до признања анексије и до измјене чл. 25 Берлинског Уговора, те су у Бечу одмах промјенили своје држање према Пешти и о њиховим захтјевима нијесу хтјели ни да чују, наговјештавајући како још није вријеме, с обзиром на спољну и унутрашњу политику, да се то питање ријеши.

Угарска влада је стала да попушта, те је тражила картелну банку, али у Бечу нијесу хтјели ни на тај захтјев да пристану. У толико је и у самој коалицији дошло до несугласица, које су се и раније појављивале око патања о банци.

Изиграна и овом приликом угарска влада није имала другог излаза него да одступи. Векерлов кабинет поднио је оставку, те је на прагу нова политичка криза и нови заплети. Угарској коалицији избројани су дани.

Захтјеви угарски потпуно су умјесни. То признају и они у Бечу, само им у рачун не иде, да и у дјелу приведу оно за чиме Пешта тежи. Увођењем самосталне угарске банке крње се интереси аустриски. Заједничка банка је од велике користи Аустрији и она нема воље да је се својевољно лиши.

Угарска је до сада била слијепо оруђе Аустрије. Она је то и сада. Беч нити има воље нити му је у рачуну, да Угарској на своју штету попушта. Вични да са Пештом оперишу како им се свиђа, они у Бечу настојавају да у будуће иде онако као и до сада. То у Пешти или не виде или не умију да се снађу, да своје стање побољшају. Они су се до сада задовољавали само празним обећањима и обманама, усхићавајући се што на њих не гледају из Беча онако као на друге народности у аустриској монархији и не помишљајући, да су упућени на измећарење.

Ако икада сада је вријеме, да се и Мађари отргну из својих заблуда и да поведу реалнију политику, напуштајући своје измећарење Бечу, које им никакве користи не доноси. Њима предстоји промјена фронта. То могу врло лако учинити, а постигли би то најлакше тиме, што би се окренули онима, које су највише притискивали, разумије се све у корист Аустрије.

У Угарској живе Срби, Хрвати, Словаци и Румуни. Политика угарских државника заустављала се стално на прогањање и тлачење ових народа. Када би ту политику у Пешти сада напустили и окренули се овим народима, те промјенили своје држање према њима, не само што би користили тим немађарским нароностима, него би успјели да натјерају Беч, да води много већег рачуна о њима и њиховим захтјевима, одвикавајући је од измећарења.

Положај је у Угарској замршен. Није ту само министарска криза, није ту само распад угарске коалиције, него је на прагу политичка криза, од које се Угарска може једном за свагда ослободити само тако, ако окрене други фронт према Бечу.

Надајмо се, да ће до тога и доћи!

Србија за витешко васпитање

Посланици свију политичких група у Н. Скупштини у Србији упутили су предсједнику Скупштине ово писмо:

„Здравствено стање нашега народа није похвално. Његова физичка снага је у примјетном опадању. Народни подмладак кржљави. Све се то врло јасно види на све већем проценту регрута неспособних за војену дужност. У слабијем физичком организму, и дух је слабији. Бојазан је, да витешки дух, који се још тако видно манифестује у животу српскога народа, попусти, олабави. С обзиром на прилике, у којима се слободна Србија налази, с обзиром на њен и њених синова државни задатак и на улогу коју Србији будућност Српства намеће, потребан је: низ духом и физичком снагом јаких генерација.

Витешки развитак духа и снаге народног подмлатка јесте главни и најзахвалнији задатах свих културних земаља. С тога је то и једна од главних дужности народних влада. Многим, национално неуједињеним, народима уз витешки дух потребна је и јака физичка издржљивост. Тај задатак постизава се једино систематским школовањем и васпитањем омладине народне у том правцу. Велике па и мале, даљне, па и оближње нама земље одавно систематски, интезивно раде у том правцу и постизавају обилне резултате. Знатне материјалне жртве, које оне подносе за физичко и витешко васпитање своје школске, раденичке, грађанске, па и сеоске омладине, исплаћени су обиљно сјајним резултатима.

Само је наша мала земља у реду осталих културних земаља, које на то школовање и васпитање своје омладине најмање мисли, најмање ради најмање материјалних жртава подноси. Само је наша мала земља са огромним националним задатком, која је најмање пажње обраћала на спрему свога витешког оруђа, потребнога за извршење тога задатка. Скори дани о томе су нам дали довољно убједљивих доказа. Тако стање даље не може, не смије остати и свих мислених синова ове земље неодложна је дужност промислити и у најкраћем року у дјело привести: Начине којима се може физичко и витешко васпитање цјелокупне народне омладине кренути путем брзог и сталног прибирања и јачања све народне снаге, потребна за извршење народног задатка. Тих начина има. Приличан је број државних школа, друштвених и витешких и хуманих организација, преко којих и кроз које се може лако и брзо провеста идеја витешког и физичког васпитања омладине. Потребно је у њихово биће ужећи више енергије, воље моралних и материјалних средстава, и рад ће се кренути, резултат ће бити. Примјер су нам за то витешка удружења „Сокола“ и њима слична у браће наше: Чеха, Словенаца и Хрвата.

И данашњој влади Краљевине Србије мора, у низу осталих дужности према земљи, и ова дужност бити једна од главних задаћа. Она се мора постарати, наћи начина и средстава да витешком и физичком васпитању народне омладине пружи могућности за много јачи и унтезивнији рад, него што је то до сада било. То је извјесна жеља и свих народних посланика и свега народа.

За рад у том правцу влада ће наћи усрдне потпоре свога Народног Представништва. Остављајући краљевској влади времена, да до другог редовног сазива Нар. Скупштине о овој жељи и потреби земље и народа размисли и за остварење истакнутога циља припреми потребне мјере, ми се обраћамо молбом Предсједништву Нар. Скупштине, да оно, одзивајући се земаљској и народној потреби, обрати краљевској влади озбиљну пажњу и на ову дужност заштите народних

и земаљских интереса, и да је умоли, да уложи сав свој труд, те да изнађе начине и у најскоријем времену пружи стварне могућности народу, да својој омладини свих редова омогући што бољи, систематски и интензивнији рад на васпитању своје моралне и физичне снаге.“

Поводом једног извјештаја

Прошле године у мјесецу јуну одржан је у Прагу, у пријестоници братске нам Чешке Краљевине, конгрес свих друштава за извоз. Сад је изашла књига — извјештај са тога конгреса.

Тај је извјештај важан и поучан. Из њега се види како се аустриски извозници боре на свјетским пијацама с разним такмацима из Француске, Њемачке, Енглеске, Италије и Белгије, а како у земљи с аграрцима (пољопривредницима и сточарима) који би да затворе границе аустро-угарске монархије цијеломе свијету, па само они да живе. Наравно тај свијет затвара своје границе према аустро-угарским индустриским производима и онда индустријалци и извозници страдају.

Борба је та велика, и ако само принципијелна. Из ње се види колико се умне снаге троши данас не само у Аустро-Угарској него и у цијеломе свијету да се радиност подигне, а трговина и извоз повећају. Не чека се на случај и на срећу. Ту се сваки дан изналазе све нови путови за трговину и све нови начини рада и штедње. Говоримо овдје о том да би наши трговци и привредници имали примјер, како се данас мора радити ако се хоће у томе раду напретка.

* * *

Царски савјетник *К. Душнић* говорио је о политици трговинских уговора. Узео је за примјер Њемачку. Она се у индустријском погледу врло нагло дигла. Још прије тридесет година становништво Њемачке расељавало се по свијету да тражи хљеба, а данас готово не иде нико у свијет. То је учинила развијеност фабричке радиности. Ова се опет подигла мудром политиком трговинских уговора, коју је засновао мудри канцелар Каприви. Кад су га у Државној Скупштини у Берлину због тога напали одговорио је: „Ако не извозимо своју робу, извозићемо живе људе“. Он је нашао за паметније да извози што више робе. Што је извоз већи, већа је у земљи радиност и тим више исхрањује своје становништво. У колико више исхрањује своје становништво, толико се мање исељава.

Из Њемачке се у години 1881. иселило 219.547 душа, године 1891. — 120.081 душа, а већ 1906. само 31.074.

То је учинила домаћа индустрија, која се развијала, а развијала се што се згодним уговорима стално повећевао извоз.

Из Аустро-Угарске исељавало се: 1890. године 74.002 душа, а 1896. — 262.833.

Њемачки извоз износио је 1881. — шест милијарди марака, 1901. године — 11½ милијарди, 1907. године суму од 16 милијарда марака (19·2 милијарди круна).

Аустро-Угарска извозила је 1881. године за 2·7 милијарде круна, године 1901. за 3·5 милијарде, а 1907. године за 4·6 милијарде.

Каква грдна разлика између Њемачке и Аустро-Угарске! Она је водила индустриску, ова води аграрну политику и дави своје мале сусједе.

„Једна земља, рече говорник, „која од природе није богата (ријеч је о Њемачкој), без особитих извора природних блага, која нема велико и добро приморје, од двије стране затворена непријатељима, могла је у току од 30 година, за које је вријеме носила тешки терет одржања и наоружања јаке војске, да из незнатних почетака створи индустрију, чији производи по каквоћи и разноврсности на свима пијацама свјетским успјешно конкуришу роби енглеској. Постигнуто беше то мучним и напорним радом, којим је управљала интелигентност и метода.

Послије Енглеске стоји данас одмах Њемачка са својим извозом. Енглеска извози за 25·6 милијарди марака годишње, а Њемачка, као што смо видјели, за 19·2 милијарде.

Аустро-Угарска тек 4·6 милијарде. Претекла ју је и мала Белгија (мања од Србије) чији извоз износи 5·8 милијарде на годину.

* * *

Други говорник, царски савјетник Најман, говорио је о држању Аустро-Угарске према балканским државицама и захтијевао је, да ово буде пристојније. Треба, рекао је, утицати на нашу (аустро-угарску) публицистику да штеди осјећаје балканских народа. „Никога, рече, није лакше увриједити него слабијега“. Учтив тон јачему је дужност. Јачи ништа не губи тим ако је предусретљив и пријатан.

Говорник констатује истину, да је Аустро-Угарска имала у рукама цијелу трговину с истоком, а сад је потиснута, благодарећи својој несрећној политици отимања земаља на Балканскоме Полуострву и отуђивања балканских народа, на чему се сложно и систематски ради.

„Шта нам ваља радити, пита се, па да бар у будуће задобијемо балканске народе“? Пита се и одговара: трговинским уговорима. Али држава, вели, то не ради. У искључиву корист аграрца затвара границу продуктима балканских држава, а ове продуктима аустро-угарске индустрије. Границу треба отворити, да Балканци нама продају своју стоку и храну, а ми њима робу наше радиности.

Тако ради Њемачка. Она ни издалека не производи толико хране и стоке колико јој треба, зато отвара границу и прима туђе сличне производе. А не производи храну и стоку за то, што је легла на индустрију и тим увлачи сваке године грдне милијарде у земљу. Њемачка развија и врло велику акцију, вели говорник, у Мађедонији, Анадолу, Италији, Црној Гори и Арбанији.

* * *

Д-р Неједли говори о конзуларном тијелу и вели, да би у Прагу требало допустити руског и српског консула. Ти би конзули само умножили трговинске везе чешких индустријалаца с њиховим односним отаџбинама. Већину својих потреба балкански народи добијали су из Чешке, па и саме фесове. Аустриска влада гријеши што те консулате не допушта.

Д-р. Холи говори о том, како су балканске државе скупоцјеном крвљу својом извојевале своје слободе. Те слободе треба поштовати.

Комерцијални савјетник Фрајштат говорио је о важности саобраћајних средстава и заступао је мишљење, да их буде што више. Навео је примјер, како су прије 70 година баварски љекари вишега љекарског савјета донијели мишљење, да брза вожња неминовно изазива мождане болести код путника, неки вид делиријума. Ако већ путници хоће силом да се изложе опасности, то нека држава сачува бар гледаоце. Зато предлажу, да се жељезнички пут огради с обје стране с високим плотовима, иначе ће гледаоци добити поменуту болест.

А Тјер, први предсједник француске републике (ове садање) рекао је у априлу мјесецу 1836. године у парламенту: „Постигли смо велики степен цивилизације. Ми цијенимо човјечји живот још једнако високо, а да бисмо га смјели изложити опасностима које би дошле ако би се завеле жељезнице у земљи“.

А данас? — пита се говорник. И онда вели, да на балканске народе, који су нешто заостали, не треба гледати преко рамена, јер они се брзо развијају и нијесу тако назадни као што су прије 70 година били у Баварској и Француској.

Говорио је послије о жељезници кроз Санџак и жали што је уског колосјека. Да је нормалног не би шкодило што је за 170 клм. дужа од пруге креко Биограда за Солун. Кад се та пруга сагради, и под претпоставком да се подигне мост преко Босфора, моћиће се директно из Беча преко Босне, Санџака, Старе Србије и Мађедоније, па послије преко Анадола путовати све сувим до Источне Индије. Од Беча стигло би се у Багдад за 3½—4 дана, до границе Индије за 5½ дана, до Бомбаја за 7 дана. Кад се још изради жељезница од Капштата до Александрије, дуж источне стране Африке, што ће бити готово од прилике кроз 25 година, онда се из Беча може путовати преко Атине с једним малим прекидом све сувим до саме најјужније тачке Африке.

Ово смо навели да наш трговачки свијет види, какве смјеле планове граде и изводе аустриски трговци, продуценти и извозници. Тако се данас живи. Друкчије се и не може живјети. Ко нема смеоних планова, добрих идеја и воље да све то остварује, њега утакмица баца под ноге и гази. Свијет јури преко њега напријед. То бива с народима и државама. Учмануги духови чине те учмане читава држава, читав народ. Свијету требају данас духови напретка, вазда немирни за радом. Никаде не ваља заспати на ономе што се затекло, на конвенционалностима обичнога друштвеног живота и на правилима сокачке, кафанске, канцеларијске и породичке цјеломудрености. Напријед, само напријед, тако се само може живјети и одржати као појединац и народ у великој свјетској утакмици.

* * *

Остало нам је да кажемо и још једно, зашто смо се осврнули на рад овога конгреса и ових друштава. Управа нашега *„Друштва за потпомагање заната и трговине у Црној Гори“* у пословној је вези још од године 1906. са *„Извозним друштвом за Ческу, Шлезију и Моравску,“* са сједиштем у Прагу, а у циљу, да у краљевини братскога нам народа чешког образујемо у радиности и трговини што више наших синова. Речено друштво у Прагу прихватило је приједлог нашега друштва с драгим срцем. Заслужни секретар тога друштва, госп. д-р. Јосиф Заводњи, коме овдје нека је изражена наша топла захвалност, одмах се састарао, да се приме у чешке фабрике 15 наших дјечака на учење. Трошак (око 150 круна) сам је поднио. У години 1907. послати су му одавде још десет наших дјечака, које је такођер лијепо и о свом трошку прихватио. Сви су намјештени да уче у Прагу и другим већим центрима чешке радиности.

Из признања наше друштво изабрало је господина д-ра Јосифа Заводњег за свога члана добротвора. То је било на сједници 8. октобра 1906. године. Госп. д-р Ј. Заводњи је и тај, који је овај извјештај, из кога смо ове наше податке црпјели, написао и као књигу издао, из чега се може закључити, са колике спреме и мара врши своју тешку дужност.

Угледајмо се на усталаштво страних културних народа!

На овоме мјесту нека је изречено признање и нашем *„Друштву за потпомагање заната и трговине у Црној Гори“*, са жељом да не клоне, него да се што више посвети своме циљу, како би и наша земља ишла по могућности у корак са културним свијетом.

Мухамед Решид — Мехмед V

Хабдул Хамид уклоњен је са пријестола турског и за Султана је дошао Мухамед Решид, који ће се као Султан звати Мехмед V.

Занимљива је историја новог Султана Мехмеда, као и цијеле његове породице, особито оних, који су на пријесто долазили.

Нови Султан је брат по оцу збаченог Султана Абдул Хамида и има 64 године. Њихов отац Абдул Меџид оставио је четири сина, од којих је један у раној младости умро, а остала тројица дочекала су да сједну на турски пријесто.

Абдул Меџида наслиједио је његов брат Абдул Азис, чији је утицај први Мухамед Решид осјетио. Њега је Абдул Азис, чим је сио на пријесто, затворио у палату у Масалаку. По убиству Абдул Азиса наслиједио га је Мурат V, који је и даље свога најмлађега брата држао у затвору. Ни Мурат V није био срећан да се дуго задржи на пријестолу, него је и он свргнут и затворен, а на пријесто је дошао Абдул Хамид, који није према своме најмлађем брату ништа милостивији био него старији му брат и стриц. Односи између браће Мурата, Абдула и Мехмеда нијесу били добри, нарочито је постојала мржња између Абдула и Мухамеда, кога су сви запостављали и гонили.

Поријекло династије Османа, чији је Мехмед V 35 члан, води од Сулејмана, који је 1825. год. био вођа туранских номадских чета, које су уништиле царство Селџика.

ПОДЛИСТАК

БЕЗ ПОСЛА

— Емило Зола —

Кад радници у јутро дођу као обично у радионицу, налазе је хладну. Тешка туга бије из сваког кута као из какве развалине.

У крају дворане стоји нијемо велика машина са сухим рукама и укоченим колутовима и даје читавој слици неки нови меланхолични утисак — она иста машина, чије брујање и зујање, као куцање срца као каквог дива, уноси обичним даном живот у цијелу кућу.

Шеф улази из свог малог кабинета. С тугом и болом на лицу говори радницима: «Драга дјецо, данас нема више посла. Наруџбине изостају, са свих страна примам отказе, роба ми остаје на врату. У овом мјесецу децембру, на који сам толико рачунао и који је других година пун рада, пријети и најсолиднијим кућама пропаст..... Не можемо друкчије, него морамо сав посао заустави ти.«

А кад видје, да се радници међу собом погледају, обузети страхом при помисли на повратак кући, обузети још већом страхом при помисли на глад, која им већ сутра пријети, он настави мекшим гласом:

«Ја нијесам себичан човјек, не, кунем вам се, нијесам. И мој је положај исто тако страшан, можда још страшнији него ли ваш. За осам дана сам изгубио петнаест хиљада франака. Данас заустављам посао, да не би несрећу још увећао, а ни ја сам немам ни суа, да подмирим своје обавезе на петнаестог... Сами видите да говорим с вама као пријатељ, да вам ништа не тајим. Можда ће још сјутра овамо доћи судски послужитељи. Али и сами знате, да ми томе нијесмо криви. Борили смо се, док смо могли. Хтио сам вам помоћи, да испливамо из овог рђавог положаја, али све је пропало, ја лежим уништен на земљи; немам ни ја више хљеба, па га не могу ни вама дати.

А онда им пружи руку. Радници је стискаху шутећи. Још неколико часака стајаху да стиснутих пјесница проматрају свој сад потпуно некорисни алат.

У другим се приликама већ у рану зору чуло зујање тестера, чекићи ударахуа по такту — а сад све изгледа, као да дријема под прахом банкротства.

Двадесет, тридесет породица неће имати пиљеђеће недјеље шта да једу.

Неким женама, што су радиле у фабрици, подилазе сузе на очи.

Људи хоће да се покажу јачима. Причињају се снажнијим и говоре, да се у Паризу не умире од глади.

А кад их шеф оставља и они га гледају како одлази — за осам дана погурен и потпуно утучен због несреће, која је можда већа него што он сам признаје — онда се мало по мало и они повлаче, стегнувши грло, тврда срца свеједно као да иду са самртне постеље.

— Смрт — то је посао, то је она велика нијема машина, чији костур стрши суху у полутами.

II.

Сада ено радника на пољу, на сокаку, на калдрми.

Већ је осам дана, како ходи по калдрми, а не може никако да нађе посла.

Пипао је од врата до врата пудио је своје руке, своје длане, пудио је читавог себе за какав му драго посао, за најодвратнији, за најтежи па чак и за онаки посао, гдје би лако могао и животом платити.

Али сва су врата остала пред њим затворена.

Онда се радник понудио да ради за по плате. И врата му се опет нијесу отворила.

Ето го вам значи застој рада, ужасни застој рада, посмртно пропратно звоно станова под кровом.

Страва је завладала у свима гранама индустрије, а новац, општи новац лежи по чекмеџетима.

За осам дана све је пропало.

Радник је послједњи пут покушао да нађе посла и ето се враћа полако кући, празних руку, биједом убијен.

Киша се је спустила; блато даје вечерас Паризу неки суморан изглед. Радник корача по пљуску, а не опажа га; не осјећа ништа друго осим глади и врло често застајкује само да не дође тако брзо кући.

Ено та сад је стао ослонивши се о ограду на обали Сене; набујала ријека ваља се шумећи; бијели запјенушани таласи ломе се о ступове моста. Он се прегне преко ограде, глада силну ријеку, гдје струји покрај њега, чује јој бијесну хуку. Али ипак сам себи вели, да би то био кукавичлук, кад би се још више нанео.

Киша је попустила. Излози драгуљара бљеште од многе и раскошне свјетлости. Кад би разбио само једно стакло, могао би једним покретом руке пабавити и за се и за породицу хљеба за неколико година.

Гостионице су расвијетљене, а иза бијелих застора видје се људи, који у топлим пространим дворанама једу и пију без престанка.

Радник убрзава своје кораке и враћа се натраг у предграђе покрај кухиње, месарнице, пекарнице, покрај свим тих париских трговина, које јелом у излозима само маме муштерије.

Кад су у јутру жена му и мала кћерчица плакала обећао им је, да ће у вечер донијети хљеба. И за то се није усуђивао прије поћи отићи кући и признати, да није могао одржати своје обећање.

И док тако даље полако иде сам се пита, како ће уићи, шта ће им казати, да би се још могле стрпити.

Али опе и не могу више бити без хране. Он би сам још и могао, али жена му и мала преслабе су за то.

Један часак премишља, да тражи помоћи у просјачењу, али кад покрај њега пролазе један господин и госпођа и он хоће да пру-

Српство

Архијерејски Сабор. — Архијерејски Сабор у Србији неће држати своје сједнице у пролеће, већ на јесен ове године. Сједнице Великог Духовног Суда почеће радити маја ове године.

Спомињање новог престолонашљедника. — Расписом највеће цревене власти у Србији наређено је свештенству оба реда да се на литурђији спомиње *име новог престолонашљедника (Александра).*

Црквено питање у Кратову. — Из Кратова пишу: Још прије 15 година ми Старосрбијанци имамо свој ред у црквама кратовских села која се зову Злетово и Рударе. То се не допада бугарском намјеснику у Кратову, те је послао парламенту у Цариграду нарочити телеграм у коме тражи да се у тим селима укине српски ред у тим црквама. На основу те депеше упутио је Хилми-паша свој акт кратовском кајмакаму, тражећи од њега о томе потребне податке, што му је кајмакам и послао. Надамо се, да ће Хилми-паша, доносећи своје ријешење, имати пред очима само правду и истину, и да неће мијењати већ једном утврђено стање од прије 15 година, тим прије, што би се противна радња косила са нарочитим законским наређењима.

Словенство

Питање о језику у Далмацији. Ријешење питања о језику у Далмацији није многе задовољило, те је оно постало предмет опште дискусије. Прво се замјера што су при решавању присутни били на конференцији талијански заступници, сматрајући да је њихово присуство и допринело што је талијански језик добио неке нарочите концесије у Далмацији. Нијесу задовољни ни тиме, што је уважен талијански језик да буде равноправан са српским или хрватским чак и у оним градовима, гдје су они у мањини. Највеће је негодовање због одлуке што се Талијанима даје право, да се државним властима кореспондирају талијански. У томе гледају повластицу пропаганди за распрострањење талијанског језика. Веле: према тој одлуци мораће у сваком државном надлештву бити бар по један чиновник, који зна талијански. Све и ако не би се Талијани узимали, мораће се узимати само они, који знају талијански, те ће тако постати талијански језик као обавезни предмет по школама, а отвараће се и нарочите талијанске школе, што се не може никако одобрити.

Заглука—управник банке. Како Јоза Франк све више губи терен у хрватском народу, то се упео свима силама, да се што више одржи, те је почео своје привржeнике да размјешта по унутрашњости Хрватске како би га што боље подржавали. Тако је сада успио, да одговорни уредник листа „Hrvatsko Pravo," Иван Заглука, буде изабран за управника банке у Вировитици. Само тешко да ће му то помоћи.

Тридесетогодишњица. Хрватски књижевник Федро Бецић прославио је прошле недјеље тридесетогодишњицу свога књижевног рада. Бецић је писао приповјетке и романе.

Питање језика у Истри. Аустриска влада ради на томе да се ријеши и питање језика у Истри. Са овим ће ићи теже него са Далмацијом, пошто већину народа у Истри сачињавају Срби, Хрвати и Словенци, док у сабору имају већину Талијани.

Бугарски Синод и Порта. Бугарски Синод биће опет признат од стране Порте. Заступник егзарха, бугарски владика у Битољу, походио је везира Хилми-пашу и молио га да Порта призна бугарски Синод. Хилми-паша изјавио је, да Порта нема у начелу ништа противу тога, али ће то питање бити ријешено тек послије ријешења турско-бугарског спора. Стога Бугари већ чине припреме за почетак Синода.

Умјетничка изложба у Загребу. Идућег мјесеца биће приређена умјетничка изложба у Загребу, на којој ће узети учешћа сви хрватски умјетници, те се још унапријед чине нарочите припреме.

ПРИВРЕДА

Добра ријеч — у добри час. Већ је вријеме, кад почињемо са сијањем. Има много услова, од којих зависи добар успјех усјева. Једни од тих услова не зависе од наше воље, док други стоје у нашој вољи, а то су: да за сијање добро припремимо земљиште, да спријемимо добро сјеме и да га у своје вријеме посијемо. Остало је до природе.

Ако је сјеме рђаво, бадава си испунио све друге услове; усјев ти неће успјети.

Ко одбере најбоље сјеме за сијање, добиће, ако испуни и остале све услове, идуће године још боље зрно, а од овога треће године још боље, и на тај начин ће се зрно удобравати све више, *али за извјесно вријеме*, јер ово се не може чинити без краја, него има извјесну границу, до које се савршеност сјемена дотјерати може; на овај начин ми смо и дошли до савршенијег сјемена, које данас имамо.

Но и опет зато, и најбоље ће сјеме, ако није чисто и развијено, *изродити* и бити лошије. Нечистоћа сјемена може бити спољна, а то је *короа* и унутарња — *сњет* (гар).

Ко сије уродичево сјеме, тај не мисли о своме добру; тога ће постићи заслужена казна, јер се већ простим оком може опазити, да има у пожњевеној пшеници, рецимо, и сјемена од корова. Бадава је и најчистије земљиште, ако га засијеш уродичивим сјемом, које ће ти питому пшеницу угушити.

Од свију љекова, средстава и начина, да се сњетност предупреди, до сада је једини и најпоузанији: да се зрно намјењено за сијање, дакле „сево", растопи у раствор од креча, или још боље и сигурније у раствору од плавог камена. Да ли се овим натапањем снетљиве споре уништавају, као што се у опште мисли, или се зрно тим натапањем још у самом клијању крије и ушљед тога биљка у порасту јача, те на тај начин овој болести лакше одољева, — нијесмо још на чисто, али је многим и многим поузданим опитима доказано, да усјев од сњетом зараженог сјемена, увјек много мање сњети имао, ако је сјеме прије сијења натапано, квашено у раствору од креча, а још боље и сигурније у раствору од плавог камена, него онда, кад то са сјеменом није чињено.

На 500 килограма сјемена, на примјер, узми 1 килограм плавог камена (плаве галице) и раствори је у 200 литара воде. Међутим сасни сјеме у подесну, кацу или неко буре, па га прели тим раствором од плавог камена, али тако, да раствор, бар 10 сантиметара високо пшеницу прелива. Тако да стоји 16—18 сати, но у том времену да се неколико пута добро промјеша, да се споре од сњети сигурније пониште и са сјеменом сперу. Споре ће у томе испливати на површину, па их треба одлити. Полије тога времена треба сјеме чистом водом испрати, па га онда на подесно мјесто прострети да се просуши, при сушењу га чешће превртати да се што прије осуши и онда га што прије посијати. Што се прије посије, тим је боље.

Код нас се, мало које године не жале на озиме усјеве да су им измрзли, а нарочито је то случај код јечма, а у свима је скоро тим случајевима поглавити узрок тај, *што се много доцкан сије.* Ако се озими усјеви у опште до зиме добро не ужиле и не убокоре, онда не могу добро ни презимити; нарочито ако је зима сува, без снијега, у ком случају није могућно да добро презиме; њих голомразице убију. А како ће усјев и да се ужили и убокори, кад се тек око Митровадне, па и доцније посије. Ко у опште доцкан сије, нема ни разлога да се жали, кад му усјев изумре и он га мора с прољећа преорати и њиву нечим другим засијати. Отуда су произашле двије штете: и сјеме пропало и вријеме изгубљено. То је неоспорно, да озиме усјеве треба посијати у првој, најдаље другој половини мјесеца септембра. У томе времену посијане озиме стрнине, сигурно ће зиму добро презимити, јер до мразева има довољно времена да се добро ужиле и убокоре; и у колико су се у том времену раније посију, у толико ће сигурније презимити. Кукузуришта, која су намјењена за озиме стрнине, треба одмах по берби преорати и намењеном стрнином засијати. Увјек треба имати и то у виду: да касија сетва и каснија жетва за собом повлачи. Узмимо за примјер ово: Касније посијан кукуруз, касније ћеш моћи и обрати, касније ћеш моћи то земљиште за озиму стрнину преорати, па ћеш ову касније моћи засијати и онда не можеш бити сигуран, да ће ти добро презимити.

Па и ово треба имати у виду, да раж, на примјер, није тако осјетљива на зими као јечам, с тога се може и нешто доцније посијати. И пшеница је чвршћа од јечма; али је за све озиме стрнине боље, да се раније посију.

Дакле, спреми земљиште раније, спреми сјеме, посиј што раније, па ћеш бити сигуран и од сњети и од измрзавања.

Д-р Радић.

Дневне новости

Престолонашљедник у Петрограду. Њ. К. В. Књаз Престолонашљедник приспио је у четвртак у Петроград, те је био примљен код руског цара.

Њ. К В. Књаз Престолонашљедник бави се још у Петрограду.

Допутовали. Њ. В. Књагиња Наталија и Књажевић Михаило долазили су на Цетиње, гдје се од раније налази Њ. В. Књаз Мирко. Њ. С. Књажевић Михаило сада је први пут био на Цетињу.

Не идите у Америку! Из унутрашњости смо обавијештени да се многи спремају, да ускоро крену у Америку како би тамо потражили зараде. Међутим из Америке имамо извјештаје, да је тамо настало врло несносно стање по радни свијет. Број радника у Америци толико се нагомилао, да су послодавци стали да спекулишу, те су наднице не само смањили него су и радно вријеме повећали. На тај начин и они, те су у Америци, немају довољно зараде, те се муче и злопате, а већ може се мислити како ће проћи већ они који долазе. Указујући на ово, обраћамо пажњу свакоме, да и не помишља сада у Америку, јер ићи сада тамо значи смрт у очигледну пропаст. Зато треба енергично настојавати, да се наш свијет одвраћа од поласка у Америку, обавјештавајући га о тамошњим приликама по радни свијет.

Странци. У сриједу у вече допутовао је врло велики број странаца, који се сјутра дан, по одласку Цетиња, повратио у Котор, а други дан дошла је на Цетиње друга партија странаца. Они су допутовали у Котор великим енглеским бродом „Vectis", а има их 200 махом Енглеза. — Интересантно је истићи да се странци махом задовољавају што дођу до Цетиња и њега разгледају, док врло ријетко заилазе у унутрашњост, ма да би за њих, као за туристе и оне, које би интересовало познавање Црне Горе, добро било да оду до Острога или бар до Подгорице.

У част гостију. Како у четвртак у подне, тако и у петак у вече свирала је музика у част енглеских гостију пред „Гранд Хотелом". О-

---

жи руку, онда му се рука укочи а грло му се стегне.

Остаје као укопан, док се они пристојни људи окрећу, јер плашљиви поглед гладнога побуђује у њима помисао, да је пјан.

III

Радникова жена стоји на кућним вратима. Оставила је горе у стану малу, која је већ задријемала.

Жена је врло мршава и носи сиромашну хаљиницу. Дрхти од леденог вјетра, што улицом брије.

У стану нема више ништа; однијела је већ све у залагаоницу. Довољно је бити осам дана без посла, па да се стан сасвим испразни.

И она се сама огледала за послом, а да мужу није о томе ништа ни спомињала, али је застој рада још гори за женске, него ли за мушке.

На истој страни куће станује још неколико несрећница, и она их чује гдје по сву ноћ јецају. Једну је видјела, гдје стоји на сокаку у једном ћошку: друга једна је опет умрла, а треће је нестало.

Невина је још сва срећа да има честитог мужа, мужа који не пије: њима би добро ишло, да им није застој рада све однио.

Кредит је већ сав исцрпила: дужна је пекару, трговцу угљена, бакалу, пиљарници и више се не усуђује проћи покрај њихових дућана. Послије подне је била отишла до сестре, да позајми двадесет суа, али и тамо је затекла таку биједу, да је почела плакати на говорећи ништа, те су обадвије, сестра и она, дуго заједно плакале.

А кад је пошла кући обећала је, да ће им донијети комад хљеба, ако јој муж штогод кући донесе.

А ето сад јој муж никако не долази. Киша пљушти као из кабла.

Жена бјежи у врата. Само с времена на вријеме излази због пестрљења успркос киши напоље, иде до краја улице, да види не ће ли угледати игдје у даљини онога, кога очекује.

А кад се врати натраг с ње пури вода. Руком глади косу, да је исциједи.

У стисци оних, што мимопролазе, гурне је по гдјеко. А она се шћућурије, да не би никоме била на путу. Људи јој загледају у лице: по гдјекад осјети врућ дах на свом врату. Мори је глад, па свак може с њоме радити, шта хоће. Преко пута је од ње један пекар, а она мисли на малу, што гори у стану спава.

А када се на пошљетку ипак појављује муж, кад се као лупеж покрај куће шуља, онда она полети пут њега и гледа га пуна страха.

»Дакле? Шта је?« једва промуца.

Он јој не одговара, сагиње главу. И она се пред њим пење уз степенице блиједа као смрт.

IV.

Горе у соби мала не спава. Пробудила се и према свијетлости комадића свијеће, која још по мало свјетлуца на крају стола, гледа сањалачки преда се.

Сједи на рубу сандука, који јој служи као постеља. Голе ножице клапарају и дрхте од зиме: а мале ручице стишту уз стомак оно дроњa, у које је дијете обучено. Она јадница осјећа, како јој у стомаку нешто гори, осјећа неку ватру, коју би жељела угасити. И сања.

Мала никада није имала играчака. У школу не може ићи, јер нема ципела. Сјећа се, да ју је мати једном са собом узела и одвела у шетњу, али то је било давно. Стан су морали промијенити и малој се чини, као да је од то доба кућа једнако увијена у неку ледену маглу. Од тада није ни она више задовољна. Увијек ју је глад мучила. То је опет нешто, што се никако не може да разумије. Зар дакле читав свијет гладује? Покушала је да се на то привикне, али није никако могла. А сада ето мисли, да је још премала, да мора најприје велика парасти, па да то могне разумјети. Њена мати зна сигурно врло добро све те ствари, које се од дјеце крију. Кад би мала смјела, упитала би матер, ко то шаље људе на свијет да гладују.

Али код њих и изгледа врло ружно! Она баци поглед на прозор, на ком се лелуја чаршав мјесто застора, гледа голе зидове, расклимани и полупали намјештај, који још гори изгледа послије ове несташице рада. Њој се чини, да је сниваја о топлим, лијепо намјештеним собама, затвара очи, да би их опет видила и свјетлост свијеће причиња јој се кроз полузатворене капке као каква сјајна златна звијезда, али с друге стране звижди опет вјетар, и кроз прозор опет хуји тако хладан ваздух, да се мала заклања. Очи јој се напуне суза.

Прије се је увијек плашила, кад би је саму оставили; сада ни не мисли више на то: све јој је подједнако. Пошто од синоћ није ништа јела, то мисли, да је мати отишла, да јој донесе хљеба. Та помисао сама по себи већ је весели. Помишља, како ће хљеб разрезати у комадиће, како ће га јести полако комадић по комадић. Играће се са својим драгим хљебом...

Мати је ушла у собу, отац је затворио за собом врата. Мала изненађена одмах гледа на њихове руке.

А кад они ништа не говоре, онда она послије кратког времена плачним гласом понавља:

Гладна сам! Гладна сам!

Отац је сио у један мрачан кут и рукама се ухватио за косу; непомично сједи ондје, а плећа му се тресу од загушеног јецања. Мати угушује сузе и прилази малој, на постељу. Покрива је свим дроњама, што их има у соби, и говори јој да буде добра и да спава. Али дијете, коме зуби ивокоћу *од зиме, а ватра у пријенима једнако расте,* усуди се наједанпут да упита за оно, што је толико већ мучи. Објеси се мајци о врат и тихо шапатом пита: Реци дер ми, мајко, зашто ми гладујемо?....

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE

собито је било лијепо синоћ, када се и мноштво грађанства, на глас музике било окупило, те је горњи дио Катунске улице представљао врло лијеп корзо, какав се код нас може врло ријетко видјети. У тој шетњи узели су удјела и гости, као год и поједини чланови дипломатског кора. Приликом интонирања црногорске и енглеске химне било је бурних манифестација.

Школа играња. Од 1. маја отвара на Цетињу школу играња хоровођа пјевачког друштва г. Ђорђе Петровић. У тој школи ће се изучавати стране и српске народне игре. Упис се отвара 20. ов. м.

Народно здравље

Буквица за веселу браћу. — Убијца душе и тијела је алкохол — чист и непокварен, фини или прост, јак као у ракији, или сразмјерно разблажен као у вину, пиву или јабуковачи (Форел). Није пијанац само опај, коме је алкохол ударио свој жиг знаком, који се не може потрти, него и сваки опај, који се пића не може уздржати, или коме то већ тешко пада (К. Френкел). — Германе је лакше пићем побједити, него оружјем (Тацитус).

Пиће и јектика. — Већ се давно зна, да од јектике највише болују баш пијанци. Обично се мисли, да је томе главни узрок неуредан и иначе развратан живот пијанаца, али има доказа, да то може бити и друкче. Тако н. пр. богати плантажа у Аустралији увијек су у чистом ваздуху, раде и добро хигијенски живе, па ипак болују од туберкулозе — само за то, што радо пију, те их пиће за ту болест таман спреми. Богати земљорадници нормандиски готово су листом пијанци, и то је најглавнији узрок, да је међу њима много јектике. Ја мислим, да и наши богатији крајеви, гдје се ракија пије, више страдају од јектике баш због пића.

Ко се најванше пићу одаје. — Навика је стара варалица, па заводи и на пиће. Према томе, није нико сигуран, да се неће на пиће »научити,« а чим до тога дође, већ је човјек у неку руку пијанац. Не може пићу да одоли.

Па ипак има нарочитих природа, које се пићу и лако одају, па онда од њега и најбрже и најјаче страдају. Тако н. пр. зна се, да су према пићу најслабије особе, које болују од живчаних и душевних болести (нарочито од падавице); које су заостале у своме развићу; којима је у животу кад-год јаче повријеђена глава; који болују с времена на вријеме од какве болести; у опште особе, које су на којим начином тјелесно или душевно опале. Таке особе неодољиво траже пиће, ако су се једном на њега научиле, а подлежу већ и сразмјерно врло малим количинама његовим. Чаша вина, па их наведе, — да учине најгоре дјело.

Облози из ракије. — Наш народ вјерује много у ракију као лијек, али се често вара. Добри су облози из ракије кад скочи мицина, а међу се и на бијели пришт, на отечене и забрептане дојке, на чиреве поткожњаке и т. д. Ти се облози граде овако: замочи се крпа у љуту ракију, исцједи се подобро, савије по неколико пута, па се сувим завојем притегне на оболело мјесто и да га још за два прста ширине надмаши.

Несносан задах из уста. — Страшно је кад се има »смрадан дах.« И најљепша и најпријатнија особа одмах све изгуби, ако јој од смрдљива даха не смијеш ни близу. И ако покуша, да тај смрад каквим мирисом загуши, ипак он пробије — нарочито у неким приликама.

Обично се мисли, да смрад из уста долази од болесних плућа, али је то мишљење погрешно. Има, истина, случајева, да се и болесна плућа издају неким особитим, неугодним дахом из уста, али су ти случајеви врло ријетки. Најчешће се деси, да особи смрди из уста због кварних зуба и десни, или од стомака (желуца). С тога се тај смрад неће изгубити све дотле, докле му постоји извор, т. ј. која болест зуба или желуца. Таки болесници ваља дакле, да се јаве љекару, па ће их он упутити, да се своје невоље опросте.

Против затвора. — Има људи, који врло често или баш и стално са »столицом патежу.« Цријева им отроме, спорије се крећу, па спорије и измећу. За таке особе препоручују љекари овај начин. Чим ујутру устану, ваља на ште-срце да попију једну или двије чаше хладне воде, и да цијело тијело протрљају убрусом, замоченим у хладну воду. Кад то свршe, нека благо протрљају доњи дио трбуха с десне стране одоздо на на више, а с лијеве обратно. Ако се на то навикну, имаће редовно »столицу.«

Различности

— Босанске власти забраниле су улазак Србима у анектираним земљама.

— У Биограду ће се основати угледни пчелар-ник и живинарска станица.

— Српско бродарско друштво има девет пароброда, од којих су седам за путнике, а три реморкера, 42 шлепа и двије дрварице.

— У Котору ће се данас држати народни збор ради осуде владе и режима у Хрватској и Славонији.

— У Биограду се појавила нова болест кочења врата међу дјецом, те је теразиска школа због тога распуштена.

— Уредник „Pester-Lloyd-a," Сингер, добио је титулу дворског савјетника.

— Енглески краљ састао се са талијанским краљем у Баји.

— Хрватском историчару професору Хорвату повјерено је, да изради историју града Вараждина, који је прије 700 година постао краљевски и слободан град.

— Јосиф Маринковић је саставио нову композицију под називом „Химна Балкана".

— Чланови руске думе походиће овог љета Енгласку.

ИЗ БИЈЕЛА СВИЈЕТА

„Дан матера". У Њујорку, као и у осталим великим градовима Сјевероамеричких Сједињених Држава, хоће ове године да први пут свечано прославе један свечаник, кога не познаје ни календар ни држава: Дан матера. Још прошле године предлагао је један сенатор у сабору, да се одреди један дан у години, који ће бити посвећен у част америчких матера. Тај је приједлог пропао у сабору, али су ту мисао прихватиле жене и свештеници. Женска друштва од то доба живо раде да ту мисао и остваре. Све женска друштва у Њујорку, која броја 45 хиљада чланова, прославиће свечано ове године „дан матера". Прије подне ће тога дана сва друштва са својим заставама ићи у цркве, а послије подне такође неће радити но ће се поново прикупити по храмовима заједно са својом дјецом, гдје ће свештеници са предикаоница одржавати, истицати и узносити дужности и одговорноси матера. На Њујорк угледали се и остали велики градови у Америци и тако ће „дан матера" бити свечано прослављен у свој Америци.

Просјак — милионер. Неки американска, скитница који се више година скитао по америчким Сједињеним Државама као просјак, нашљедио је недавно велики иметак. Иметак је вриједио неколико милиона круна а нашљедио га је од матере, за коју је мислио да је већ одавно умрла. Скитници није било ни на крај памети, да употријеби ово нашљедство, како би се друштвено подигао, него је употребио новце за то, да своје некадашње пријатеље и другове окупи око себе и да их царски угости. У једном од најљепших хотела вечеривало је његово друштво сваки дан. Столови су били раскошно покривена, пред сваким послужавником стајао је букет најфинијих ружа, келнери су морали у фраковима дворити своје госте. Само су гости долазили и сједали за сто у својим старим подераним одјећама, оним истим, у којима су по сокацима просили и возили се на „даља путовања" под вагонима теретнога воза. — Али срећа просјака милионера није дуго потрајала. Умро је за четврт године иза нашљедства и то ради прекомјерног пића.

Удавио оца. Ратар Шандор Балог из Великог Кароља у Угарској већ од дужа времена живи рђаво са својим сином, Андрашом, који је, откако је постао пуњолетан, непрестано гонио оца, да му даде дио имања, што му припада. Старац то није хтио и бездушни син одлучи, да убије оца, само да би дошао до имања. Своју паклену намјеру је и остварио прије три дана. Пред вече се скрио у шталу, гдје му је отац обично спавао. Сачека да му отац легне и заспи, а затим га стане давити. У сну изненађени отац надчовјечном се снагом бранио од звјера сина, али притјешњен уз јасле није могао да се отме и звјерски син видјећи то, начини од ужета омчу и с правом зверском насладом давио је оца, док овај није издахнуо. Затим, да би скинуо са себе сумњу, објеси љеш очев о греду. Убиство опази сјутра из јутра мати убичина. Одмах пријава то општинском суду. Чим се у селу пронио глас о догађају, одмах је пала сумња на несретника сина Андраша. Убица је најприје порицао све, али је послије признао, не кајући се за недјело.

Границе забрањених бракова. У Русији у пријатељском сродству забрањен је брак до 4. степена закључно, а у 5. допуштен је по благослову надлежног епископа. У духовном сродству забрањен је брак до 3. степена закључно, а у 2. допуштено је такође по благослову надлежног епископа, а тако и у Грчкој. У Енглеској вјенчавају се у пријатељском сродству у 4. и кад-што и у 3. степену.

Лутерани пак не вјенчавају само рођеног брата са рођеном сестом. Али је потпуно доказано статистичким подацима, да бракови закључени у блиским степенима сродства утичу врло штетно на потомство у физичком психиском погледу, јер се од таких бракова рађају кржљава и слабуњава дјеца, кретени, идиоти и. д. Узрок је таквим аномалијама мијешање крви; зато у новије вријеме сви бољи каноничари забрањују бракове у крвном сродству до 9. степена закључно.

Медицина и пост. Талијански професор, д-р. Доменићис, констатовао је у доцније вријеме да је пост од врло великог значаја у многим болестима. Пост, вели он, онемогућава опстанак извјесне врсте најотровнијих бацила у случајима кад су се они већ и појавили; пост чини да се у стомаку болесникову изливају сокови који су њему нарочито потребни. а код најтежих случаја инфлуенце д-р. Доменићис је помоћу поста постигао најповољније резултате.

Црквено питање у Мађедонији. — Велики везир, Хилми-паша, бави се, како чујемо, ријешењем црквеног питања у Мађедонији. Он је и сам увјерен, да уредба од 1903. године неће моћи опстати, и да то тражи сада један нови експедијан. Према сигурним вијестима, које засада постоје, он мисли да у мјешовитим селима, која имају једну цркву, утврди наизмјеничну службу у цркви према броју становника. Ако је пак цијело село пријешло патријаршији или егзархији, онда му отворити цркву уз новчану накнаду оштећеној страни. А ако би у неком селу биле двије вјероисповијести, које се не могу задовољити наизмјеничном службом, допустити им да свака за себе подигне цркву. О овоме може се говорити и овако и онако, али је несумњиво то, да овај начин ријешења црквеног питања у Мађедниији ипак боље одговара духу уставности и слободе него уредба од 1903. год.

Карташка срећа. Индустријалац Валкер из Ланцансира дошао је на одмор у Монте-Карло. Човјек иначе научен радити није могао у Монте-Карлу посве дангубити, па је с неком господом, којој су џепови били препуни банака, сјео за зелени сто. Та је забава два дана потрајала. Први дан је Валкер на картама добио 150.000 франка, а други дан за два сата 300.000. Многи ће рећи: Валкер је сретан. Други ће помислити на његове суиграче и издахнути: сироти!

Велики грабеж. У Ростову на Дону навалило је пет разбојника на двојицу слугу, који су носили 600.000 круна па су отели новце. Полицајци пуцали су за разбојницима, који су бацали бомбе да себе спасу, а своје гонитеље убију. Ну ушљед распрснућа бомба попуцали су само прозори на ближим кућама, док су полицајци остали неповријеђени. Четири разбојника сретно су побјегла, један пак се сакрио у неку кућу, коју су полицајци посјели, али разбојника не ухватише, јер се пуцањем бранио. Доцније је дошла и војска, која је пуцала док није убила разбојника.

Утопило се 17 људи. Из Христијаније јављају: На улазу из луке сударише се пароброди „Оксфорт" и „Едит". Потоњи је за два часа потонуо, а с њим се утопило 15. морнара, капетан и његова госпођа.

Распрснуће динамита. У једном мјесту недалеко од Тропаве распрснуо се услијед непажње диманит у кући неке Паулине Сајдлер. Кућа је разорена, а три особе су убијене.

Аутомобилска несрећа. Ту скоро ноћу залетио се у Монаку један аутомбил на компанију солдата, који су се враћали са ноћне вјежбе. Два војника тешко су рањена. Аутомобил је на сву пару одлетио даље, али га у Шлајсхајму зауставила о догађају обавјештена полиција. Ту је шофер рекао, да он војнике није видјео, ни чуо, премда су ови пјевали, а одвезао се за то даље, јер се бојао, да би га војници могли линчовати.

Папа противник женских права. Прекјуче примио је папа у аудијецију заступнице талијанских католичких госпођа, пред којима се оштро изразио против равноправности жена са мушкарцима. Папа је рекао, да жене никад нијесу на истом степену са мушкарцима, према томе да и не могу уживати у једнакој мјери њихова права. Жене не спадају у политичку арену, а једно стоји, да се за женска права бори врло малени број жена.

Господска битка. Тајник француског посланства у Сан-Франциску гроф Јоуфроу и вођа шећерног труста Спекел, љуто се свадили у једном клубу, из чега се излегла туча. Узрок сваћи лежи у неком погрдном чланку објелодањеном у једним новинама. Гроф је први подигао руку, задавши шећерном краљу звучну пљуску, коју је Спекел батином повратио, ударивши грофа двапута преко главе. Свадљивце су једва развојили.

Свен Хедин. Чувени путник, вођа научних експедиција Свен Хедин, који је својим научним испитивањем Тибета много користио науци, бави се сада у Њемачкој, гдје држи сваја научна предавања. У понедјељак је држао друго предавање у Берлину. — Прошле недјеље на првоме присуствовао је њемачки цар Вилхелм у шведској адмиралској униформи, царица у прној хаљини и сви принчеви, који се баве у Берлину, као и многи министри и генерали. Говорио је о свом трећем путовању по Тибету ради испитивања извори Брамапутре. Причајући и своје личне доживљаје изнио је између осталог, како је у вароши Ташилонко био лијепо примљен, само је морао обећати, да ће за годину дана оставити њихову земљу. И кад је и даље остао, морао се преоблачити у Тибетанца, да га не познаду. Лице је нагаравао, али никад није могао да буде доста прљав, као прави Тибетанац. На југу га познадоше и ту га изведу пред један скуп свештеника, који га обаспу пребацивањем што није своју ријеч одржао, и налажу му, да се с мјеста истим путем натраг врати. Он то није хтио, зато им каже да у његову земљу, постоји један закон, по којем се нико не смије путем својих рођених стопа натраг вратити. Вртећи главом чудили су се тако необичном закону и најпослије допусте му да изабере за свој повратак други пут. Послије предавања разговарао је Свен Хедин подуже с царем. Предсједник геолошког друштва предао му је у знак захвалности Хумболдову медаљу, а од цара је добио медаљу за умјетност и науку. Свен Хедин је сад у 45-ој години, и поред свих великих напора на путу изгледа врло свјеж и младолик. Његове двије сестре пратиле су га кроз Енглеску, Француску и Њемачку до Берлина, а одатле су отишле управо кући у Штокхолм, гдје ће и Свен Хедин ово љето провести, пишући своје путописе на шведском и њемачком језику.

Телеграми

— Бечког Кор. Бироа —

од 16. и 17. априла —

Престолонашљедник у Петрограду

Петроград. Престолонашљедник Књаз Данило стигао је.

Састав нове владе

Цариград. Говори се, да је бивши велики везир Ћамил-паша затворен. Садашњем великом везиру Тефик-паши повјерен је састав новог кабинета.

Спровод Абдул Хамида

Цариград. Утврђено је, да је Абдул Хамид ове ноћи превежен у Солун нарочитим возом, који је отпутовао у 1. сат по поноћи.

Солун. Абдул Хамид је приспио ноћу нарочитим возом. Са станице је одведен у вилу „Алатини", гдје ће бити интерниран и под војничком пажњом.

Транспорт Абдул Хамида у Солун

Цариград. Ево појединости о транспорту Абдул Хамида: Абдул Хамид протествовао је најприје енергично, али се напокон покорио непоколебивој одлуци, веома утучен, те је транспортиран као сужањ, под строгим надзором и јаком стражом, праћен малом свитом, у којој су једанаест женских.

Честитке Султану

Цариград. Сви владаоци страних држава честитали су новом Сутану.

Енглеска краљица и руска царица

Атина. Краљица енглеска и царица удова руска, прегледале су јелински „Ком-хо".

Енглески и талијански краљ

Баја. Суверени италијански и енглески стигли су овамо, измијенивши посјете. Њихов састанак био је веома срдачан.

Баја. Послије ручка на јахти „Викторијана-Алберт", који је био у част италијанских суверена, ови су се опростили срдачно и отпутовали са Титонијем у Рим, а енглески суверен у Напуљ. —

Руске трупе у Таврису

Таврис. „Вјесник", јавља да су предстраже руских трупа ушле јутрос, поздрављене радосно од народа и европске колоније.

Штампа К. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник **Лазар Чобељић**